

Gurba, Jan

50 lat działalności Katedry Archeologii UMCS w Lublinie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 1, 219-222

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

50-LECIE KATEDRY ARCHEOLOGII UMCS W LUBLINIE

JAN GURBA

50 LAT DZIAŁALNOŚCI KATEDRY ARCHEOLOGII UMCS W LUBLINIE

1 października 1945 r., kiedy rektorem UMCS był prof. Henryk Raabe, a dziekanem Wydziału Przyrodniczego prof. Jan Mydlarski, powołane zostały Zakład i Katedra Prehistorii, od 1952 r. kontynuująca swą działalność na Wydziale Humanistycznym jako Zakład (obecnie Katedra) Archeologii (J. Gurba 1994).

Wydział Przyrodniczy UMCS z końcem r. ak. 1944/45 obejmował 17 katedr, rok później już 24. Oprócz sekcji prezentujących prowadzone na Wydziale kierunki: biologiczny, matematyczno-fizyczny i nauk o ziemi, istniała również obsługująca całą uczelnię sekcja nauk filozoficzno-psychologicznych (Katedra Filozofii, od 1945 r. Filozofii I, II i Psychologii Ogólnej) oraz dla ułatwienia pracy zawodowej przyszłym nauczycielom Sekcja nauk pedagogicznych (z Katedrą Pedagogiki). Na Wydziale pracowała również sekcja Nauk antropologicznych, obejmująca Katedrę Antropologii, Etnografii i Etnologii oraz Prehistorii (J. Mydlarski 1947).

Organizatorem i pierwszym kierownikiem Katedry Prehistorii został prof. Stefan Nosek, dotychczasowy kustosz Muzeum Archeologicznego PAU w Krakowie (J. Gurba 1992). Po trzymiesięcznej pracy rysownika Władysława Kulpińskiego, pierwszym asystentem został Jan Kowalczyk, późniejszy - po odejściu prof. S. Noska w 1953 r. - kierownik Katedry.

Po przewyciężeniu pierwszych trudności organizacyjnych, w czym wiele zasługi zarówno pierwszego kierownika Katedry, jak i pierwszego asystenta, prof. Nosek podjął na szeroką skalę badania oraz zajęcia dydaktyczne w ramach sekcji nauk antropologicznych. W r. ak. 1945/46 na sekcji tej studioowało łącznie 8 osób. Pierwszymi słuchaczami archeologii byli Leszek Gajewski, Jeremi Grocholski (późniejszy mgr etnografii), Zygmunt Ślusarski, Jerzy Falicki (późniejszy mgr filologii romańskiej KUL) i Jan Gurba, nobilitowani przez prof. S. Noska zamieszczeniem ich pierwszych, studenckich artykułów w zredagowanym przez niego lubelskim zeszycie „Z otchłani wieków” (S. Nosek 1951b).

Na Wydziale Matematyczno-przyrodniczym magisteria prehistorii uzyskało w latach 1951 i 1952 trzech absolwentów, pierwszym został Leszek Gajewski (L. Gajewski 1952), doktoraty nauk przyrodniczych - dwóch archeologów, pierwszym był mgr Andrzej Żaki (A. Żaki 1950), pierwszą habilitację uzyskał prof. S. Nosek po przeprowadzonym na UJ w 1947 r. przewodzie (S. Nosek 1947). W 1950 r., po zmonopolizowaniu dydaktyki specjalistycznej i wprowadzeniu studiów historii kultury materialnej, UMCS utracił prawo naboru na archeologię.

Z przerwaniem studiów związane było zwolnienie bezpośrednio po doktoracie Jana Kowalczyka (J. Gurba 1971b). We wrześniu 1952 r. pracę w Katedrze podjął mgr Jan Gurba. Prowadzenie zajęć, w związku z nowym systemem studiów i uruchomieniem kierunku historii, ograniczono wyłącznie do tej sekcji. Z zainteresowanych studentów wyłoniła się samorzutnie grupa szczerze zainteresowana archeologią i uczestnicząca w prowadzeniu badań terenowych, w składzie: Mieczysław Wieliczko, Wiesław Śladkowski i Aleksander Moskała († 27 IX 1978), tworząca jednocześnie aktyw założonego jeszcze przez prof. S. Noska w 1950, Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego.

W 1955 r. „ze względów ideologicznych” zwolniony został prof. Jan Kowalczyk. Kuratorami Zakładu zostają kolejno prof. Eugeniusz Konik - historyk starożytny (por. J. Gurba, T. Łoposzek 1991b) i prof. Henryk Zins - historyk średniowiecza. W 1959 r. na kierownika Katedry powołano prof. Aleksandra Gardawskiego, dotychczasowego docenta PMA w Warszawie. Podejmują pracę mgr Stanisława Hoczyk i Teresa Dąbrowska (później Gardawska). Okresowo pracują dr Lucyna Tarłowska - antropolog i mgr Kazimierz Lickiewicz jako fotograf. Zostaje reaktywowana własna sekcja i przez cztery lata prowadzony jest nabór na studia archeologiczne. Prowadzenie sekcji stało się możliwe dzięki zatrudnieniu specjalistów, w większości z Warszawy (m.in. dr dr Ludwika Pressówna, Stanisław Suchodolski, Teresa Dunin-Wąsowicz, Alina Kietlińska, Teresa Dąbrowska, Jan Kowalczyk) oraz innych jednostek dydaktycznych Uczelni (prof. Roman Reinfuss, doc. Krystyna Modrzewska, doc. Jan Morawski, dr Krystyna Marczakowa, dr Andrzej Kęsik i in.).

Magisteria w latach 1964-1967 uzyskało w Katedrze 17 absolwentów, doktoraty 5 osób. Katedra szybko się rozwija i poszerza swoją działalność. Powiększa się również jej baza lokalowa. W 1961 r. otrzymuje odrębne pomieszczenie przy ul. Pstrowskiego 12, by w 1963 r. przenieść się do nowego gmachu Humanistyki na Miasteczku Uniwersyteckim. W Chodliku uzyskuje poniemiecki barak dla ekspedycji wykopaliskowej i gromadzenia zbiorów (nieremontowany uległ zniszczeniu w 1976 r.). Okres bogatego rozwoju zakończył się w 1967 r. z chwilą wygaśnięcia - po raz drugi - kształcenia własnych studentów. Do 1974 r. Katedra poza prowadzeniem prac badawczych, brała udział w kształceniu studentów historii.

Po przeprowadzeniu reorganizacji Uczelni

utworzono z dn. 1 X 1970 r. w ramach nowopowołanego Instytutu Historii, Zakład Historii Starożytnej i Archeologii w składzie: kierownik prof. Aleksander Gardawski, docenci: Jan Gurba i Roman Kamienik, adiunkt Tadeusz Łoposzko, st. asystent mgr Stanisława Hoczyk, asystent naukowo-techniczny mgr Teresa Gardawska, stażysta Marian Chachaj, woźna Zofia Piernik. Zespół ten rozdzielony został w 1974 r. W tym samym roku niespodziewaniu umiera prof. A. Gardawski (J. Gurba 1975a). Kierownikiem Katedry, na przeciąg 20 lat, zostaje J. Gurba. Jako pierwsi do pracy dochodzą mgr Irena Kutylowska i mgr Maria Supryn. Od nowa reaktywuje się własny kierunek studiów (J. Gurba 1975c). Początkowo zajęcia dydaktyczne prowadzono w oparciu o specjalistów z Warszawy i Łodzi w ramach realizacji trójporozumienia UW-UŁ-UMCS. Z UW prowadzili wykłady prof. Waldemar Chmielewski, i przez szereg lat prof. Stefan Karol Kozłowski, promotor wielu prac magisterskich i dwóch doktorskich pracowników naszej Katedry, z UŁ prof. Jerzy Kmiecinski i doc. Zdzisław Kapica, promotor jednej pracy doktorskiej. Po wygaśnięciu porozumienia, dzięki umowie o współpracy zawartej między Rektorem i Dyrektorem IHKM PAN w Warszawie, na wiele lat związali się z nami prof. Wojciech Szymański, prof. Stanisław Tabaczyński i dr Zofia Sulgostowska, a zwłaszcza dr Halina Gajewska, która wykłady dla naszych studentów prowadzi nieprzerwanie od 1976 r.

Od 1979 do 1995 r. magisteria w Katedrze uzyskało niespełna 150 osób - jedna praca, mgr Sylwestra Czopka (S. Czopek 1987), uzyskała nagrodę Sekretarza Naukowego PAN; doktoraty zdobyło 5 osób. Kadra pracowników wzrosła od 4 w 1975 r. do 16 w r. 1995 (nie licząc zatrudnionych w wymiarze części etatu i na godzinach zleconych). W 1994 r. kierownikiem Katedry, po zatwierdzeniu przez Rektora jednomyślnego wyboru przez pracowników, został prof. Jerzy Kmiecinski, wcześniej wieloletni pracownik i kierownik Katedry Archeologii UŁ, związany z UMCS od 1976 r. (por. J. Kmiecinski 1989; 1994; A. Nadolski 1992; K. Myśliński 1992). Obecny skład osobowy Katedry tworzą: kierownik - prof. J. Kmiecinski, adiunkci archeolodzy - dr hab. I. Kutylowska, dr dr S. Hoczyk-Siwkova, Halina Taras, Anna Zakościelna, Andrzej Kokowski, Jerzy Libera, Andrzej Rozwałka, antropolodzy - dr Wanda Kozak-Zychman, dr Adam Gąsiorowski, asystenci techniczni archeolodzy - dr Barbara Bargieł, mgr Urszula Kurzątkowska, geograf mgr Włodzimierz Zieliński, geodeta Ryszarda Joć, sekretarka mgr Dorota Tymczak. Okresowo w Katedrze pracowali mgr Marian Domański, dr Sławomir Jastrzębski, mgr Jacek Kaćki, Krystyna Barbara Przech i Alicja Toruń. Czasowo przy Katedrze, z braku odrębnej jednostki na Uczelni, istniała pracownia etnograficzna zatrudniająca dwóch specjalistów (dr Krystyna Marczak, dr Janusz Kamocki), przez wiele lat prowadząca nieformalną drugą specjalizację naszych studentów - etnografię.

Badania terenowe na dużą skalę, głównie cmentarzysk z młodszej epoki kamienia na Płaskowyżu

Nałęczowskim, rozpoczął prof. S. Nosek w 1949 r. Inwentaryzację stanowisk archeologicznych Polski środkowo-wschodniej zakończył już w Krakowie w 1955 r. Przy okazji podsumował całą dotychczasową wiedzę o pradziejach i wczesnym średniowieczu regionu i wytyczył plany badawcze na przyszłość (S. Nosek 1957), które staramy się nadal realizować. Z chwilą objęcia Katedry przez prof. A. Gardawskiego rozpoczęto szeroko zakrojone problemowe prace badawcze. Wymienić tu należy przede wszystkim prace nad wczesnym średniowieczem: w Chodliku (A. Gardawski 1970) oraz w Lublinie na Czwartku, grodzisku - kirkucie i Starym Mieście. Podstawowa więc problematyka badawcza Katedry, dotycząca do 1958 r. szczególnie zagadnień młodszej epoki kamienia i wczesnej epoki brązu (por. prace doktorskie: J. Kowalczyk 1951a; J. Gurba 1961b) została poszerzona zwłaszcza na wczesne średniowiecze. Obecnie Katedra specjalizuje się w pradziejach i wczesnym średniowieczu Polski środkowo-wschodniej na tle Wschodniej Europy, antropologii historycznej i genetycznej, metodologii archeologii, oraz usługowo dla potrzeb historii *sensu stricto* w archeologii późnego średniowiecza, czasów nowożytnych, a nawet najnowszych (J. Gurba 1990). Dziś zespół Katedry tworzą specjaliści od wszystkich epok pradziejów po wczesne średniowiecze (por. prace doktorskie pracowników: B. Bargieł - streszcz. 1995b; S. Hoczyk-Siwkova - fragm. 1978; S. Jastrzębski - streszcz. 1984c, fragm. 1989; J. Kmiecinski - 1962; habil. 1994; A. Kokowski - streszcz. 1983a; habil. 1995a; W. Kozak-Zychman - streszcz. 1984; I. Kutylowska - streszcz. 1981; habil 1990; J. Libera - streszcz. 1992; J. Nogaj-Chachaj - streszcz. 1994b; A. Rozwałka - streszcz. 1994a, b; H. Wróbel-Taras 1995; A. Zakościelna - streszcz. 1994a).

Prace terenowe prowadzone są przede wszystkim na Płaskowyżu Nałęczowskim, zarówno w części zachodniej (m. in. Las Stocki, Klementowice, Wąwolnica, Karmanowice - bad. B. Bargieł, J. Nogaj-Chachaj, A. Zakościelna, J. Gurba, S. Jastrzębski, J. Libera), jak i wschodniej (m. in. Lublin - bad. S. Hoczyk-Siwkova, I. Kutylowska, A. Rozwałka). Od lat terenem intensywnych badań jest zachodnia - polska część Wyżyny Wołyńskiej (m. in. Gródek, Hrubieszów, Strzyżów, Czermno, Masłomęcz - bad. H. Wróbel-Taras, A. Zakościelna, J. Gurba, S. Jastrzębski, A. Kokowski /A. Kokowski 1993a/), a ostatnio również środkowo-północna część Kotliny Sandomierskiej (m.in. Baraki - bad. J. Libera i A. Zakościelna /por. J. Gurba 1971a; B. Bargieł 1989/). Wszystkie zabytki znajdujące się w zbiorach Katedry są uporządkowane i zinwentaryzowane wg alfabetycznego spisu stanowisk (B. Bargieł, A. Zakościelna 1995). Dodać tu należy udział w badaniach wszystkich studentów archeologii, by stwierdzić, że to potencjał niemały.

Pracownicy Katedry nawiązali szerokie kontakty zagraniczne, prowadząc wykłady (J. Gurba, J. Kmiecinski, A. Kokowski), uczestnicząc w konferencjach międzynarodowych i odbywając - nierzadko ze studentami

- staże poza granicami Polski. Przede wszystkim ze względu na sąsiedztwo dyktujące wspólną tematykę badawczą, najbardziej rozwinięta jest współpraca z archeologami Ukrainy, Białorusi i Rosji, tematyka okresu rzymskiego poszerza te kontakty na m. in. Niemcy, Austrię, Danię, Szwecję, Rumunię i Hiszpanię.

Pracownicy Katedry zawsze stanowili trzon Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego, kolejno przekształconego w Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne (J. Gurba 1992) oraz Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich. Funkcje prezesów Zarządu Oddziału pełnili J. Gurba, A. Gardawski, J. Libera i A. Zakościelna. Przez szereg lat z Katedrą zawiązana była działalność archeologicznej służby konserwatorskiej. Funkcję konserwatorów zabytków archeologicznych pełnili w latach 1945-1949 i 1952-1961 prof. S. Nosek, mgr J. Kowalczyk i mgr J. Gurba. Od 1974 r. przy Katedrze działał, na mocy porozumienia Rektora z wojewodami lubelskim, białkopodlaskim, chełmskim i zamojskim, Archeologiczny Ośrodek Badawczo-Konserwatorski (mgr Andrzej Kutylowski), kierowany społecznie przez kierownika Katedry. Z chwilą obejmowania stanowisk archeologów w nowych województwach przez młodych absolwentów archeologii, kurczył się zasięg działalności Ośrodka, by ostatecznie wygasnąć po ogólnopolskiej reorganizacji służb konserwatorskich w 1990 r. Z tego samego powodu wygasła, prowadzona w latach 1984-1990 współpraca z Biurem Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu, oparta na umowie między Rektorem i jej inicjatorem, dyrektorem Biura mgr. Markiem Florkiem (M. Florek 1992).

Katedra ma też swoje osiągnięcia wystawiennicze. W 1950 r. zorganizowała w salach Muzeum Lubelskiego pierwszą na Lubelszczyźnie wystawę archeologiczną (J. Falicki 1951). Od tego czasu wszystkie większe osiągnięcia badawcze uwieńczane są ekspozycjami archeologicznymi, samodzielnymi lub organizowanymi we współpracy z Muzeami i innymi instytucjami. Największym w tym zakresie osiągnięciem jest

opracowana przez A. Kokowskiego, a zorganizowana przy współudziale Muzeum Okręgowego w Zamościu wystawa „Skarby wschodnich Gotów”, eksponowana w Bevern w Dolnej Saksonii (A. Kokowski 1995c).

Katedra była organizatorem wielu konferencji międzynarodowych i ogólnopolskich, m. in. planującej badania nad Grodami Czerwieńskimi w 1951 r., poświęconej osadnictwu wczesnośredniowiecznemu w Polsce południowej i krajach na południe od Karpat w 1962 r. (A. Gardawski 1966b), wczesnośredniowiecznej Lubelszczyźnie w 1966 r., badaniom w południowo-wschodniej Polsce w 1969 r., XXX-leciu archeologicznych prac badawczych i konserwatorskich w Lublinie w 1975 r. (J. Gurba 1975b), zachodniej strefie kultury czerniachowskiej w 1984 r. (J. Gurba 1986), kulturze wielbarskiej w młodszym okresie rzymskim w 1987 r. (J. Gurba, A. Kokowski 1988-1989), największym osiągnięciem polskiej archeologii śródziemnomorskiej w 1988 r. (J. Gurba, T. Łoposzko 1991a), schyłkowi neolitu i wczesnej epoce brązu w Polsce środkowo-wschodniej w 1991 r. (J. Gurba 1991b), kulturze przeworskiej w 1992 r. (J. Gurba, A. Kokowski 1994), kulturom z liściakami w Europie środkowej i wschodniej (J. Libera 1993). Ponadto Katedra była inicjatorem i współorganizatorem corocznych konferencji sprawozdawczych z badań terenowych prowadzonych w Polsce środkowo-wschodniej, połączonych z organizacją wystaw prezentujących najciekawsze zabytki minionego sezonu wykopaliskowego.

Prof. S. Nosek był redaktorem tomów II (1947) - VI (1951) sekcji F. „Annales UMCS” (tomy V: 1950 i VI: 1951 współredagował z prof. Juliuszem Willaume). Obecnie Katedra jest wydawcą trzech serii: „Lubelskie Materiały Archeologiczne” (J. Gurba 1985-1994), „Archeologiczne Listy”, zamieszczające przede wszystkim streszczenia wykonanych w Katedrze prac doktorskich i najlepszych magisterskich (J. Gurba 1981-1995b) oraz „Sprawozdania z badań terenowych Katedry ...” (J. Gurba 1981-1995a). Wszystkie weszły już do obiegu naukowego i doczekały się recenzji w czasopismach centralnych (L. Gajewski 1986, 1987, 1988a, b, c, 1991).

JAN GURBA

FIFTY YEARS OF THE ACTIVITIES OF THE CHAIR OF ARCHEOLOGY AT THE MARIA CURIE-SKŁODOWSKA UNIVERSITY IN LUBLIN

On October 1, 1945, at the Faculty of Natural Sciences of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, a Department and Chair of Prehistory was founded and since 1952 it continued its operation at the Faculty of the Humanities as the Chair of Archeology. The Chair was part of the Section of Anthropological Sciences, which also comprised the Chair of Anthropology, Ethnography and Ethnology, as well as Prehistory.

Professor Stefan Nosek, previously a custodian of the Archeological Museum of the Polish Academy of Sciences and Letters in Cracow, became the organizer and the first Head of the Chair. After Władysław Kulpiński, a draftsman, had worked in the Chair for three months, the institution acquired its first assistant, namely, Jan Kowalczyk who — after the departure of Prof. S. Nosek in 1953 — became the next Head of the Chair. The first students of archeology included Leszek Gajewski, Jeremi Grocholski, Zygmunt Ślusarski, Jerzy

Falicki and Jan Gurba; they felt greatly honoured by Prof. S. Nosek who included their first student papers in a Lublin periodical *Z otchłani wieków* [From the Abyss of the Centuries] (Vol. 26: 1951, Nos. 3-4) which he edited.

The first M. A. degrees in prehistory were granted at the Faculty of Mathematics and Natural Sciences to three graduate students in 1951 and 1952; the first one was L. Gajewski; the degrees of doctors of natural sciences [sic!] were granted to two archeologists, the first one being Andrzej Żaki in 1948, while the first habilitation degree was obtained by Prof. S. Nosek after a proceeding carried out at the Jagiellonian University in Cracow in 1947. In 1950, having monopolised specialised courses and introduced studies of history of material culture, the University lost its right to enroll archeology students, a fact directly related to the dismissal of Dr. J. Kowalczyk immediately after his doctorate (!).

In September, 1952, Jan Gurba M. A. began his work in the Chair. Due to the introduction of a new system of studies and the opening of historical studies, teaching classes was restricted exclusively to the students of the latter specialization. However, some interested students, on their own spontaneous initiative, formed a group which participated in field explorations; the group included Mieczysław Wieliczko, Wiesław Śladkowski and Aleksander Moskała, that is, the people who also constituted the active core of the Lublin Branch of the Polish Prehistoric Society, founded already by Prof. S. Nosek in 1950.

In 1953, when Prof. J. Kowalczyk was dismissed "for ideological reasons", the Department was headed by successive curators, namely, by Prof. Eugeniusz Konik, a specialist in ancient history, and then by Prof. Henryk Zins, a specialist in medieval history. In 1959 the post of the Head of the Chair was offered to Prof. Aleksander Gardawski, previously a "docent" of the State Museum of Archeology in Warsaw. The Department also hired new assistants, Stanisława Hoczyk M.A. and Teresa Dąbrowska (later on Gardawska). Dr. Lucyna Tarłowska and Kazimierz Lickiewicz M. A., a photographer, also worked here on temporary basis. An independent Section was subsequently re-activated and there followed a four-year period of student enrollment to archeological studies. In 1964-67 the Chair granted M. A. degrees to 17 graduates while 5 persons obtained their doctoral degrees. That period of development came to an end in 1967 when the interval originally granted for student enrollment expired — for the second time. Until 1974, apart from carrying out scientific research, the Chair participated in educating the students of history.

After another University reorganization, on October 1, 1970, within a newly founded Institute of History, a Department of Ancient History and Archeology was established. The Department employed: Head: Prof. A. Gardawski; "docents": J. Gurba and Roman Kamienik; adjuncts: Dr. Tadeusz Łoposzko; senior assistant: S. Hoczyk M. A.; scientific-technical assistant: T. Gardawska M. A.; a student trainee: Marian Chachaj; a janitor: Zofia Piernik. In 1974 this team was split. The same year Prof. Gardawski died. Doc. Jan Gurba became the Head of the Chair for the period of the next 20 years. New persons were employed — first Irena Kutylowska M. A. and then Maria Supryn M. A. Thus, archeological studies were re-activated yet again.

In the period from 1979 till 1995 the Chair granted M. A. degrees to 150 persons and 5 persons obtained doctoral degrees. The staff of the Chair increased from 4 in 1975 to 16 in 1995 (not counting those employed on part time basis). In 1994 Prof. Jerzy Kmiecinski, previously for many years an employee and Head of the Chair of Archeology of the Łódź University, closely connected with the Lublin UMCS since 1976, became the Head of the Chair of Archeology at the UMCS. At present the staff of the Chair consists of: Head: Prof. J. Kmiecinski; adjuncts-archeologists: Habilitated Doctor I. Kutylowska, Dr. S. Hoczyk-Siwkowska, Dr. Halina Taras, Dr. Anna Zakościelna, Dr. Andrzej Kokowski, Dr. Jerzy Libera, Dr. Andrzej Rozwałka; anthropologists: Dr. Wanda Kozak-Zychman, Dr. Adam Gąsiorowski; technical assistants archeologists: Dr. Barbara Bargiel, Urszula Kurzątkowska M. A.; a geographer: Włodzimierz Zieliński M. A.; a geodesist: Ryszarda Joć; secretary: Dorota Tymczak M. A.. Temporarily the Chair also employed: Marian Domański M. A., Dr Sławomir Jastrzębski, Jacek Kački M. A., K. Barbara Przechowa and Alicja Toruń. At the Chair there also existed the Ethnographic Workshop employing two specialists (Dr. Krystyna Marczakowa and Dr. Janusz Kamocki) who for many years provided our students with a second specialisation — ethnography.

Field explorations on a large scale, mainly of burial grounds from the earlier Stone Age in the Nałęczów Plateau, were originated by Prof. S. Nosek in 1949. However, the inventory of archeological sites of central-eastern Poland was completed by him only in Cracow in 1954. He took this occasion to sum up all our knowledge on the prehistory and the early Middle Ages of the region as well as make up plans for the future which we are still trying to realize. With Prof. A. Gardawski taking over the Chair the scope of the research work was further broadened, mainly to include the early Middle Ages; in this context one should mention the explorations in Chodlik and in Lublin. At present the

Chair specializes in prehistory and the early Middle Ages of central-eastern Poland against the background of Eastern Europe, historical and genetic anthropology, methodology of archeology, and — by way of rendering services for students of history — archeology of the whole period of the Middle Ages, of Modern times and even the most recent history. Today the staff of the Chair includes specialists in all the ages, from prehistory till the Middle Ages (comp. footnote 1 in the Polish text). Field explorations are being carried out mainly in the Nałęczów Plateau (among others, Lublin, Las Stocki, Klementowice, Wąwolnica Kolonia, Karmanowice — researchers: S. Hoczyk-Siwkowska, I. Kutylowska, A. Rozwałka, B. Bargiel, J. Nogaj-Chachaj, A. Zakościelna, J. Gurba, S. Jastrzębski, J. Libera), in the western, Polish part of the Volhynian Upland (among others, Gródek, Strzyżów, Czeremno, Masłomęcz — researchers: H. Wróbel-Taras, A. Zakościelna, J. Gurba, S. Jastrzębski, A. Kokowski), and the central-northern part of the Sandomierz Basin (among others, Baraki — researchers: J. Libera, A. Zakościelna).

The employees of the Chair have initiated numerous contacts with foreign centres, they give lectures abroad (J. Gurba, J. Kmiecinski, A. Kokowski), participate in international conferences and — often with students — take training courses abroad.

The workers of the Chair always constituted active members of the Lublin Branch of the Polish Historical Association, Polish Archeological Association, Polish Archeological and Numismatic Association, at present called the Scientific Association of Polish Archeologists. The post of the head of the Lublin branch was held by J. Gurba, A. Gardawski, J. Libera and A. Zakościelna. For a number of years the Chair was closely connected with the activities of the archeological conservation service. The function of the conservation warden of archeological relics was played by Prof. S. Nosek, J. Kowalczyk M. A. and J. Gurba M. A. In the years 1974 - 1990 at the Chair there operated an Archeological Research-Conservation Centre (Andrzej Kutylowski M. A.). In the period from 1984-1990 strict co-operation was carried out with the Bureau of Research and Documentation of Relics in Tarnobrzeg, represented by Marek Florek M. A.

The Chair has also had many achievements in the field of exhibitions. In 1950 the Chair organized the first archeological exhibition in the Lublin region. Since that time all the major scientific achievements are presented in the form of archeological exhibitions. In this field the greatest achievement was the exhibition called "The Treasures of Eastern Goths", shown in Bevern, Lower Saxony, organized by Dr. A. Kokowski in co-operation with the Regional Museum in Zamość.

The Chair also organized a number of international and national conferences, devoted to such subjects as, among others, the planning of studies on the Grody Czerwieńskie (1951), the early medieval settlements in southern Poland and the countries to the south of the Carpathian Mountains (1962), the 30th anniversary of archeological research and conservation in Lublin (1975), the western sphere of the Czerniachów culture (1984), the Wielbarsk culture in the earlier Roman period (1987), the greatest achievements of Polish Mediterranean archeology (1988), the decline of the Neolithic period and the early Bronze Age in central-eastern Poland (1991), the Przeworsk culture (1992), the "foliate" cultures in Central and Eastern Europe (1993). Apart from that, the Chair was an initiator and co-organizer of annual report conferences on field studies carried out in central-eastern Poland, combined with the organization of itinerant exhibitions.

Professor S. Nosek was an editor of volumes II (1947) — VI (1951) of Section F of the *Annales UMCS*. At present the Chair edits three series: *Lubelskie Materiały Archeologiczne* [Lublin Archeological Materials], *Archeologiczne Listy* [Archeological Letters], containing primarily abstracts of doctoral dissertations and some better M. A. theses prepared in the Chair, and *Sprawozdania z badań terenowych katedry ...* [Reports on the Field Studies by the Chair ...]. All the three series have become recognized publications in archeological circles and have been reviewed in national periodicals.